

Vzdelávanie v rýchlom svete

 tyzden.sk/spolocnost/54159/vzdelavanie-vrychlom-svete/

March 17, 2019

O tom, aké zmeny v budúcnosti prinesie rýchlo sa meniaci svet, nebudú rozhodovať technológie a stroje, ale ľudia, ich vzdelanie a schopnosť spolupráce.

školy by nemali pripravovať žiakov a študentov na prácu vo fabrike, ale na život, v ktorom rutinné a opakované činnosti preberajú roboty a umelá inteligencia. Ľudia budú viac vymýšľať, tvoriť a dizajnovať nové veci, ale aj rozvíjať to, čo stroje nedokážu – empatiu, ľudskosť a lásku.

V minulosti sme sa v školách učili na príkladoch, projektoch a prípadových štúdiách. Bol to školský svet príkazov, poslušnosti a distribúcie informácií na princípe „zopakuj, čo som ti včera povedal a vykonaj, čo som ti prikázal“. Zažil som školský systém, kde bol učiteľ stredobodom v triede a nudným spôsobom sa snažil preniesť svoje znalosti na žiakov. Vyžadovala sa poslušnosť, opakovanie a memorovanie, interpretovanie a kopírovanie. Hľadalo sa, čo neviem a trestali ma za to. Cieľom bolo odstraňovať slabé stránky žiaka.

Dnes potrebujeme pripravovať deti na riešenie problémov, ktoré sú nové a na ich riešenie nemáme postupy a plány. Budeme ich učiť experimentovanie v meniacom sa prostredí.

Nový svet škôl a práce je o kreativite, slobode, zodpovednosti, dostupnosti informácií a rozvoji znalostí. Dominuje mu heslo „nájdí si svoju rolu a úlohu, zober za ne zodpovednosť a presvedč nás o tom, ako dobre si to zvládol“. Nový svet potrebuje vzdelávací systém, ktorý pomáha žiakovi objaviť jeho talenty a rozvíjať ich, vedie žiaka k proaktivite, kreativite a hľadaniu nových riešení. Rozvíja v deťoch cit, dobro, rešpekt k druhým, trpezlivosť a húževnatosť. Vedie žiaka k tomu, ako sa učiť celý život a spolupracovať s druhými ľuďmi. Učiteľ je viac facilitátor, ktorý pomáha deťom objavovať okolitý svet a jeho princípy.

Žiaľ, ani realita našich univerzít nie je pre nový svet priaznivá. Na univerzitách vzniká akýsi intelektuálny incest, neustále citovanie rovnakých zdrojov, odpisovanie a plagiátorstvo, potláčanie vlastných názorov a heterogenity v myslení, učenie toho, čo bolo, a nedostatok prípravy na to, čo nás čaká. Intelektuálny incest je aj v tom, že mnohé univerzity sú uzatvorené ľuďom zvonka. Pracujú tam roky rovnaké tímy ľudí s rovnakým spôsobom myslenia. Mnohí profesori zo slovenských univerzít sa domáhajú viac peňazí. Dal by som im menej! Majú sa lepšie, ako si zaslúžia.

Na viacerých univerzitách sú tri skupiny ľudí, ktoré vôbec nepotrebujeme. Po prvé, sú to študenti, ktorí sa s minimálnym úsilím pokúšajú získať maximum kreditov a bezcenný diplom. Druhou skupinou sú profesori, zháňajú peniaze, píšú množstvo

žiadostí a správ na grantové agentúry, a potom im už nezostáva čas na skutočnú prácu. A nakoniec sú to mladí pracovníci, ktorí zbierajú čiarky za články, ktoré nikto nečíta, aby sa raz mohli stať profesormi.

Nie všade to však funguje takto. Profesor Milan Zelený, ktorý vyučoval na viacerých svetových univerzitách, tvrdí, že medzi univerzitami v Európe a v USA sú podstatné rozdiely. Európsky systém zdôrazňuje „encyklopedické informácie, bifľovanie, vzorce, pravidlá, kompilácie a odpisovanie“. V USA je to inak, dôraz sa kladie na schopnosti, ako sú „organizácia projektu, koordinácia tímu, prepájanie informácii, originalita a diferenciácia“. Profesor Jiří Marek, ktorý dlhé roky viedol vývoj obrábacích strojov v priemysle, zas hodnotí stav technických univerzít ako neutešený. „Univerzity sú málo flexibilné v skladbe predmetov a vyhovávajú sa na akreditáciu. Učiteľmi sa stávajú absolventi doktorandského štúdia, ktorí nastúpili na ‚školu po škole‘, produkujú kolobeh teórie, ktorá je navyše ich neznalosťou zamotávaná do vedeckého obalu.“ Výsledkom je, že učitelia ani sami nevedia, čo hovoria a učia. Svetové technické univerzity si však nezakladajú na nabifľovaných informáciách a opakovaní profesorových textov a prednášok. Dôraz sa kladie skôr na tvorivosť a osobitý prístup študentov k riešeniu problému. Ďalší profesor z praxe, Štefan Kassay, dodáva: „Úsilie o nápravu terajšieho systému je zbytočné. Univerzity slúžia samy sebe. Za hlavný úžitok považujú plnenie plánu počtu absolventov a zbieranie publikácií vo vzťahu k finančnému krytiu.“

Univerzity sú problémom nášho školstva, pretože vychovávajú aj tých, ktorí budú ďalej učiť a vychovávať mládež. V systéme, ktorý je prehnutý, sa podpriemernosť snúbi s egocentrizmom a prehnaným sebavedomím, pýcha, závisť a nepoctivosť bránia spolupráci a synergii, nad kvalitným výskumom a výučbou dominujú intrigy, žabomyšie vojny a zneužívanie financií z rozličných grantov a európskych projektov.

Pre rozvoj našich detí a vnúčať je dôležité, aby sme ich viedli k empatii, k riešeniu nových problémov, ku kritickému mysleniu, sebapoznávaniu, spolupráci, kreativite a proaktivite, k sústredeniu sa na dôležité veci a k systematickému riešeniu problémov. A ako píše Tomáš Feřtek, autor knihy Co je nového ve vzdělávání, treba sa sústrediť na podporu každého žiaka, nielen tých, ktorí úspešne prešli málo spoľahlivými vzdelávacími filtrami. „Každý má nejaký talent, každý túži po úspechu a pocite zmysluplnej existencie. To treba využiť.“ Našťastie, už dnes vznikajú školy, kde učitelia s rodičmi pripravujú deti na budúcnosť. Pred časom som navštívil takúto škôlku a školu v Partizánskom. Bol som nadšený.

Ak ste našli chybu, napíšte na web@tyzden.sk.